

ATVIROJI PROGRAMINĖ ĮRANGA EUROPOS SAJUNGOJE

Santrauka

ATVIROJI PROGRAMINĖ ĮRANGA EUROPOS SAJUNGOJE

Projekto grupė:

EUIPO ekonomistas Michał Kazimierczak

EUIPO stažuotojas Altair Breckwoldt Jurado

EUIPO vyriausiasis ekonomistas Nathan Wajsman

Autoriai dėkoja Catalinai Martínez iš Ispanijos nacionalinės mokslinių tyrimų tarybos (CSIC) ir Aleksui Sander iš „Free Software Foundation Europe“ už naudingas pastabas dėl ankstesnio šios ataskaitos projekto.

Viršelio iliustracijos autorius Gerd Altmann. Iliustracija licencijuota pagal „Pixabay License“ sąlygas <https://pixabay.com/es/service/license/>

SANTRAUKA

Reglamentu Nr. 386/2012 Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centrui (toliau – Stebėsenos centras) pavedamos užduotys gerinti intelektinės nuosavybės teisių (INT) vertės supratimą, skatinti keitimąsi informacija apie naujus konkurencingus verslo modelius, kuriais plečiama teisėta kultūrinio ir kūrybinio turinio pasiūla. Pagal šias kompetencijos sritis Stebėsenos centras rengia mokslinių tyrimų ataskaitas, kuriose pateikiama informacija apie įvairias INT naudojimo aplinkybes ir jų svarbą atskiroms įmonėms ir Europos ekonomikai. Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama atvirajai programinei įrangai (OSS), nes ji dažnai naudojama kaip alternatyva vykdant programinės įrangos pramonės inovacinę veiklą.

Šioje ataskaitoje nagrinėjama, kaip Europos programinės įrangos sektoriaus komercinės įmonės naudoja OS licencijas, ir daugiausia dėmesio skiriama tam, kaip šios įmonės naudoja oficialiomis IN teisėmis, kad išlaikytų savo verslo modelius, paremtus pagal OSS sąlygas licencijuota programine įranga.

OSS atsirado reaguojant į programinės įrangos pramonės raidą, šio sektoriaus inovacijų ypatumus ir abejones, susijusias su programinės įrangos INT apsauga. Programinės įrangos inovacijų pažanga sudaro galimybes kodą panaudoti pakartotinai. Tinklų ekonomikos svarba taip pat skatina sprendimus, kuriais didinama programinės įrangos sklaida. OSS išpopuliarėjo dėl to, kad ankstyvųjų programinės įrangos kūrėjų bendruomenės turėjo tradiciją dalytis programine įranga. Programinė įranga taip pat turi tam tikrų specifinių savybių, kurios ne visada atitinka dabartinę INT apsaugos sistemą. Dėl to verslas dėmesį nuo pačios programinės įrangos gali nukreipti į ją papildančius produktus ir paslaugas. Tai turi pasekmių programinės įrangos įmonių verslo modeliams ir tam, kaip jos naudoja INT, kad išlaikytų tuos verslo modelius.

Šiame tyrime daugiausia dėmesio buvo sutelkta į ES būstinę turinčių ir programinės įrangos sektoriuje veikiančių 1 364 įmonių apklausos rezultatų analizę. Analizė rodo, kad OSS tapo neatsiejama programinės įrangos įmonių verslo modelių dalimi. Dauguma šių įmonių skatina savo darbuotojus darbo metu plėtoti arba naudoti pagal OSS licencijas veikiančią programinę įrangą. Minėtos įmonės pastaraisiais metais toliau palaikė arba padidino OSS plėtojimą ar naudojimą savo veikloje. Naudojant OSS ne tik sumažėja išlaidos, bet ir gaunama tam tikros apčiuopiamos naudos. Įdiegti OSS programinę įrangą į savo verslo modelius įmonėms naudinga strategiškai, nes tai susiję su platesne programinės įrangos sklaida ir didesniu žinių fondu, kuriuo jos gali naudotis. Apklausos duomenys rodo, kad programinės įrangos įmonėms OSS ne apriboja, o veikiau padidina verslo galimybes, ir dauguma jų OSS laiko galimybe, o ne grėsme jų verslo modeliui. Šioje pramonės šakoje yra didelis skaičius veiklą pradedančių įmonių, ir daugelis naujai įsteigtų įmonių nurodo, kad OSS yra labai svarbi jų sprendimui pradėti verslą. Daugiau nei trečdaliui OSS plėtojančių ar naudojančių naujų įmonių šios programinės įrangos egzistavimas buvo labai svarbus veiksnys pradedant veiklą.

Įmonės, leidžiančios savo darbuotojams darbo metu plėtoti OSS, yra šiek tiek skeptiškesnės dėl dabartinės INT apsaugos sistemos nei tos įmonės, kurios mažiau dalyvauja plėtojant OSS. Tačiau neoficialūs ir oficialūs IN apsaugos metodai yra svarbūs jų gebėjimui su OSS susietas rinkos galimybes paversti pelningais verslo modeliais. Apklausoje pateikti atsakymai rodo, kad kuo daugiau pajamų gaunama iš licencijų pardavimo tarp OSS plėtojančių įmonių, tuo intensyviau naudojamosi nuosavybinėmis

licencijomis. Įmonės, kurių pajamos, gautos pardavus licencijas, yra santykinai mažesnės, labiau linkusios programinės įrangos platinimui naudoti nenuosavybines licencijas. Tačiau jų paskatos prisidėti prie OSS taikymo priklauso nuo OSS papildančioms paslaugoms ir produktams taikomos IN apsaugos. Šios įmonės dažniausiai naudojami strategija kurti OSS papildančias paslaugas arba integruoti programinę įrangą į materialiuosius produktus.

Priklausomai nuo veiklos OSS srityje, įvairių IN apsaugos priemonių naudojimas ir veiksmingumo vertinimas šiek tiek skiriasi. Nors ne OSS įmonės yra linkusios labiau pasikliauti patentais, komercinėmis paslaptimis ir dizainu, OSS plėtojančios įmonės daugiau remiasi autorių teisėmis, interneto domenų vardais ir neoficialiomis IN apsaugos priemonėmis. Įvairiose įmonių grupėse prekių ženklų naudojimas paplitęs beveik vienodai. Vertinant įvairių IN apsaugos priemonių veiksmingumą, skirtumas tarp įmonių nėra toks akivaizdus. Iš tiesų, OSS plėtojančių įmonių, vertinančių autorių teises, prekių ženklus ir dizainą kaip veiksmingas savo produktų ir paslaugų apsaugos priemones, dalis, palyginti su OSS neplėtojančiomis įmonėmis, yra didesnė. Tai rodo, kad OSS plėtojančios įmonės gali atsisakyti patentuotų programinės įrangos licencijų, pasikliaudamos kitų savo verslo modelių dalių IN apsauga.

Apklauskos atsakymų analizė rodo, kad įmonių dalyvavimą plėtojant OSS skatina pragmatiniai sumetimai: mažesnės sąnaudos ir strateginiai pranašumai, atsirandantys dėl decentralizuoto OSS kūrimo proceso, o ne ideologiniai motyvai. Įmonėms naudinga plėtoti ir naudoti pagal OS licencijuotą programinę įrangą, nes tai atveria joms naujas verslo galimybes, grindžiamas OSS papildančiomis paslaugomis ir produktais. Tai taip pat naudinga OSS bendruomenėms, nes įmonių komerciniai interesai suteikia stabilesnes ir ilgalaikes OS programinės įrangos plėtojimo perspektyvas.

OSS valdymas ir OSS pagrįstų verslo modelių veiksmingumas labai priklauso nuo to, kaip naudotojai laikosi OSS licencijos sąlygų ir autorių teisių nuostatų. Tai rodo dabartinės INT sistemos įvairiapusiškumą, leidžiantį atsirasti naujiems inovacijų valdymo metodams, kuriais prisidedama prie platesnės novatoriškų produktų sklaidos, kartu išsaugant įmonių gebėjimą pasinaudoti savo inovacijomis.

ATVIROJI PROGRAMINĖ ĮRANGA EUROPOS SĄJUNGOJE